

Kladno, 12. 3. 2023

Introit:

2 Bože, na vlastní uši jsme slýchali vyprávění svých otců o činu, který jsi vykonal za jejich dnů, za dnů dávných. 3 Pronárody jsi vyhnal svou rukou, je však jsi zasadil jako révu; rozdrtils národy, je však jsi propustil na svobodu. 4 Nezmocnili se země svým mečem, vítězství jim nedobyla jejich paže, nýbrž tvá pravice, tvoje paže, a světlo tvé tváře, neboť jsi v nich našel zalíbení. (Ž 44, 2-4)

První čtení (Př 12, 17-22)

17 Kdo šíří pravdu, hlásá spravedlnost, kdežto křivý svědek lest. 18 Někdo tlachá, jako by probodával mečem, kdežto jazyk moudrých hojí. 19 Pravdivé rty se zajistí navždy, kdežto jazyk zrádný na okamžik. 20 Lest mají v srdci ti, kdo osnují zlo, kdežto radost ti, kdo radí ku pokoji. 21 Žádná ničemnost nezasáhne spravedlivého, kdežto svévolníci okusí zlého vrchovatě. 22 Zrádné rty jsou Hospodinu ohavností, kdežto zalíbení má v těch, kdo prosazují pravdu.

Základ zamyšlení (Lk 22, 47-53)

47 Ještě ani nedomluvil a hle, zástup, a vpředu ten, který se jmenoval Jidáš, jeden ze Dvanácti; přistoupil k Ježíšovi, aby ho políbil. 48 Ježíš mu řekl: „Jidáši, políbením zrazuješ Syna člověka?“ 49 Když ti, kteří byli s Ježíšem, viděli, co nastává, řekli: „Pane, máme se bít mečem?“ 50 A jeden z nich napadl sluhu veleknězova a uťal mu pravé ucho. 51 Ježíš však řekl: „Přestaňte s tím!“ Dotkl se jeho ucha a uzdravil ho. 52 Pak řekl Ježíš těm, kteří na něho přišli, kněžím, velitelům stráže a starším: „Jako na povstalce jste na mne vyšli s meči a holemi. 53 Denně jsem byl mezi vámi v chrámě, a nevztáhli jste na mne ruce. Ale toto je vaše hodina, vláda tmy.“

Zamyšlení – Polibek smrti vede k novému životu

Milí sourozenci v Kristu, příběh o zatčení Ježíše nám nastavuje zrcadlo, v němž se vidíme trochu jinak. Evangelium nabízí našemu pohledu a jednání alternativu. Možná bychom si přáli, aby byl život jednoduchý. Abychom potkávali jen velmi milé a hodné lidi, nesené zásadami Dobra, kteří vždy dělají to, co je dobré a správné, na rozdíl od špatných padouchů, které je snadné nenávidět, protože ztělesňují to špatné. Často však evangelium přichází, aby zasadilo ránu našim iluzím, křehkým jako domeček z karet. Evangelium boří naše iluze silou své pravdy a požadavků spravedlnosti. Tím nám taky připomíná dvojznačnost našeho světa.

Příběh Ježíšova zatčení nám tak ukazuje malé divadlo lidství, kde můžeme sledovat celou řadu typického lidského chování. Věrnost tváří v tvář zradě, odvaha tváří v tvář zbabělosti, impulzivita tváří v tvář rozvaze, ublížení tváří v tvář uzdravení... V této dramatické scéně nahlédneme do veškeré lidské dvojsmyslnosti, kde jsou obrysy dobra a zla rozmazanější,

než si myslíme. Ale ta dvojznačnost nebo kontroverze nám klade hlubokou otázku, která nás doprovází v našich dějinách a v životě víry: co pro nás dnes znamená být Kristovými učedníky?

První kontroverzní postavou je především Jidáš, jehož jméno se přesto stalo nezapomenutelným symbolem zrady. Je dobře známo: Jidáš je slabinou celého příběhu, to je zřejmé. Je to kolaborant, informátor, ten, kdo vede vražednou smečku k Ježíši, aby vojákům usnadnil jeho zatčení. A přesto je v této postavě zrádce mnohem více dvojznačnosti, než si myslíme, což pozorujeme zejména v gestu Jidáše: polibek.

Jidášův polibek zřejmě jako znamení, aby vojáci přesně věděli, koho mají zatknout, také vyjadřuje veškerý zmatek, který prochází existencí. Líbání někoho je intimní gesto, znamení blízkosti a připoutanosti.

Zde se ale znak lásky a respektu stává znakem zrady. Symbol náklonnosti je degradován na symbol pokrytectví a nevěry. Toto dobré a krásné gesto v sobě neslo zlo. Někdy naše nejkrásnější slova a naše nejkrásnější gesta mohou v sobě skrývat hrozný jed.

A přesto může v sobě nést nějakou formu dobra i zlá postava. Samozřejmě nelze popřít, že Jidáš v tomto příběhu nehraje hlavní roli. Zůstává postavou, která svého pána zrazuje s notnou dávkou pokrytectví. Přesto je to právě tato zrada, která vede ke zjevení Boží slávy v Ježíši Kristu. Bez zrádce Jidáše nevinný Ježíš není souzen a mučen. Bez zrádce Jidáše není Ježíš vzat na kříž, kde zjevuje hloubku lásky, která přijímá smrt. Bez zrádce Jidáše není ukřižovaný veden do tohoto hrobu, který má být následně prázdný, aby nám otevřel výhled na nový život. Ze zlého chování může Bůh přinést něco prospěšného.

To je dobrá zpráva o ambivalenci evangelia: Bůh vždy může zvrátit špatné okolnosti. Možná jsi byl nebo byla kdysi Jidáš? Možná ses dopustil, dopustila něčeho nemyslitelného, zrady, nepatřičného slova, gesta, co tě ve svém životě dostalo do bodu, kdy nejsi schopný či schopná se smířit se sebou? Možná ses naopak stal / stala obětí Jidáše, zrady, nepěkného gesta, až tě to skoro ukřižovalo? Ale na konci cesty zůstává tato dobrá zpráva: náš život není vymezen temnotou našich dobrých či špatných činů, protože nám jde na konci vstříc milost vzkříšení.

Jidáš Iškariotský nám tak paradoxně ukazuje první způsob, jak žít jako Kristův učedník. Ukazuje nám, že se nemusíme nechat definovat svými špatnými rozhodnutími nebo špatnými zkušenostmi, protože Bůh zjevený Ježíšem Kristem může z toho vytěžit něco jiného, pozitivního. Jidášův polibek smrti zůstává vážným a tragickým gestem, které vede k mučení a popravě jeho pána, Ježíše Nazaretského. Nesnižujme důležitost a závažnost tohoto gesta.

Ale nezapomínejme ani na to, že být Kristovým učedníkem také znamená nést v sobě tuto důvěru, že Bůh může otevřít cestu k novým obzorům navzdory mým zradám nebo skrze mé pokřivenosti.

Jidáš však není jediným učedníkem, který v tomto příběhu odhaluje určitou formu ambivalence a kontroverze. Protože tváří v tvář zlému Jidášovi v čele tohoto akčního zástupu náboženských vůdců jsou kolem Ježíše hodní učedníci, kteří však nejsou všichni tak hodní, jak se může zdát na první pohled. Jak jsme se v tomto textu dočetli, jedním z prvních gest je tasení meče na obranu Ježíše a useknutí ucha služebníka velekněze. Taková rychlá reflexe v sebeobraně, ale násilnická reflexe, a útočná.

Jistě, čteme-li text pozorně, můžeme pozorovat, že než k tomu došlo, si lidé kolem Ježíše našli čas, aby mu jemně položili otázku, aby se zeptali na jeho názor: „Pane, máme se bít mečem?“ Ale než přišla odpověď “jeden z nich napadl sluhu veleknězova a uťal mu pravé ucho.” Chování, které je v mnoha ohledech podobné našemu, žádáme Boha o radu, o směr a vedení v našich projektech, ale hned se pustíme bezhlavě do díla bez čekání na odpověď.

Ale berme počínání učedníků s pochopením. Jejich postoj se zdá být logický. Není logickou reakcí, tváří v tvář nevrnému davu toužícímu po krvi nevinných, vytáhnout na obranu meče? Nebo dokonce provést preventivní úder vůči nepříteli? Přece jen nejlepší obrana je útok, prý. Není v té chvíli moudřejší reagovat, než nečinně sedět a nic nedělat? Toto je opět pokušení, které měla církev po staletí, když například věřila, že je nutné vzít zbraně, aby mohla jít osvobodit Svatou zemi od „nevěřících“... s výsledkem, který známe.

Lukášovo evangelium tak ilustruje další kontroverzi: někdy naše velká díla naplněná statečností a dobrou vůlí, naše nadšené reakce, naše tradiční reflexe, které nezpochybňujeme, protože se nám zdají být výsledkem zdravého rozumu, mohou mít ve skutečnosti opačnou logiku, mohou svědčit o opaku, když se stávají zdrojem násilí. Myslíme si, že děláme něco dobrého, přitom ve skutečnosti sloužíme zlu.

Uprostřed této své rozporuplnosti nás evangelium vyzývá k jinému přístupu k životu Kristových učedníků, a to k naslouchání a rozlišování. Tváří v tvář činům svého učedníka Ježíš pronese slovo, které zastavilo jeho nepřiměřenou reakci, a nezůstalo to jen u slova, nabídl příkladný čin gestem uzdravení. Ukazuje tak, k čemu Boží dílo vždy směřuje: k lásce, k uzdravení druhého, i když je zástupcem mého nepřítele (Lukáš 6:27-28). Možná zde vidíme v praxi, co to znamená, když Ježíš říká „nastavte druhou tvář“.

Místo abychom reagovali podle našich tradic, našeho zdravého rozumu nebo našich dobrých úmyslů, evangelium nás vyzývá, abychom si zvolili reakci upřednostňující život. Je to gesto podpořené Láskou zjevenou v Ježíši Kristu. Evangelium nám vždy klade otázku: kde v možnostech, které se před námi otevírají, rozeznáváme cestu Kristovy lásky? Cestu světla a pravdy, která ještě více kontrastuje s hodinou temnoty těch, kteří přicházejí zatknout Ježíše.

Milé sestry, milí bratři, kéž nás Bůh vede cestou poznání, abychom nebyli limitováni svou krátkozrakostí, abychom nebyli zaslepení svými iluzemi, abychom uměli rozeznat, že dobro není vždy dobro. Kéž Boží milosrdenství napravuje náš zakřivený pohled a dá alternativu k našim chybným rozhodnutím a směru. Kéž nám Bůh dá milost, abychom rozeznali správnou cestu Lásky Kristovy. Kéž nás povede ve své stopě po této cestě světla za Ježíšem Kristem, naším Pánem. Amen

Píseň po zamyšlení: 684 - Toužíme v lásce žítí stále